

Dødningen

Et fynsk folkeeventyr

»Märchen, noch so wunderbar,
Dichterkünste machen's wahr.«

Goethe

Som barn var det min største glæde at høre eventyr. En stor del står endnu ret levende i min erindring, og nogle af disse er kun lidet eller intet bekendte. Jeg har her genfortalt et, og dersom jeg ser det optaget med bifald, vil jeg således behandle flere og engang levere en cyklus af danske folkeeventyr.

Forfatteren

Omtrent en mil fra Bogense finder man på marken i nærheden af Elvedgård en ved sin størrelse mærkværdig hvidtjørn der kan ses fra selve den jyske kyst. I gamle dage skal der have været to, og man fortæller at Frederik 2. har besøgt dette sted for at se denne mærkelighed, og at de i denne anledning var udkåret i form af to kroner.

Som ganske unge spirer voksede disse hvidtjørne i en lille have som lå der bag et fattigt bondehus. Dengang var Elvedgård et nonnekloster rundt omkring omgivet med voldgrave hvoraf endnu en stor del er vedligeholdt.

Det var en smuk augustaften, myggene opførte deres luftige françaiser, og frøerne sad som fugtige spillemænd og kvækkede et lystigt kor i deres dybe orkester. Nonnerne havde just endt den fromme aftensang, og hver begav sig til sin celle. Omkranset af skoven lå den lille indsø så stille og spejklar ved klosteret, kun når en fisk slog op, forstyrredes den rolige flade. Men imellem elverkrattet så man ved fuldmånens skin hvorledes elverpigerne som lette tåger svingede sig i lystige danse, elverkongen stod med en sølvkrone på hovedet, der skinnede med blåligt skær i månelysen. Dybt nede i mosen legede lygtemændene tagfat om en lille høj hvor engang en hellig munk havde nedmanet en natteånd, men han måtte vist ikke have forstået kunsten ret, thi den nedmanede fløj hver midnat i store kredse som en kulsort ravn og skræmte egnens beboere ved sit hæse skrig.

Der var allerede ganske mørkt i klosteret, men fra den lille hytte i hvis have hvidtjørnene var plantet, flammede endnu lampelyset gennem de små ruder. Inden for de nøgne lervægge lå en gammel bonde på dødslejet. Hans søn Johannes sad ved sengen hos ham og trykkede den døendes kolde, klamme hånd fast til sine læber. Fårekylningen peb så varslende i kroge, lampen var næsten udbrændt. Den gamle så endnu en gang med store, stive blikke på sønnen, knugede krampagtigt hans hånd og sov hen i Herren.

Johannes græd højt, nu følte han sig med ét så ganske ene i verden. Vel havde han mange ligealdrende og bekendte dér i egnen, men der var jo ingen han ganske kunne slutte sig til, ingen der ganske kunne dele hans følelser.

Dagen skinnede alt ind i hytten og fandt Johannes sovende foran farens dødsleje. Han holdt endnu den dødes kolde hånd fast i sin, og dejlige, brogede billeder fløj i drømme forbi hans

sjæl. Han så sin far frisk og sund; alt var lyst og smukt rundt omkring, og en dejlig, men bleg og ligklædt pige satte ham en krans på hovedet. Hans gamle far lagde pigens hånd i hans – han vågnede og følte nu kun farens kolde dødningehånd og så den dødes brystne blikke, der uden sekraft stirrede på ham.

Det var en fredag morgen de førte den døde til sit sidste hvilested. Johannes fulgte langsomt efter den sorte kiste der gemte ham hans kære far. Munken læste en latinsk bøn og kastede jord på kisten. Da var det som hans hjerte skulle briste, men da kordrengene sang og svingede røgelseskarrene så den blålige røg hvirvlede op imellem de grønne hække, da smeltede han hen i gråd. Han syntes i de spæde stemmer at høre Guds engle, der sang hans far i møde. Han så op imod himlen, så rundt omkring sig, alt åndede et frodigt sommerliv. Da blev det ham klart i sjælen at døden ikke kunne være tilintetgørelse. Fuglene sang så smukt rundt om i de høje kastanjetræer, og højt oppe under den blå himmel sejlede de lette skyer langt bort til fremmede lande. Da vågnede en mægtig længsel hos ham efter at se sig om i verden. Skaren drog tilbage til sørgehuset hvor et rigeligt gilde ventede den. Man roste den afdøde og hans velbryggede most, og alt som de drak for den døde, blev de selv mere levende. En mæsket munk, der lignede den hogarthske, havde påtaget sig en harlekins lystige rolle, drak og sagde dumme vittigheder så godt som nogen monarkisk skolemester, men Johannes sneg sig fra det lystige selskab. Han havde skåret og sammenføjet et stort trækors, det bar han hen på kirkegården og satte på farens grav, som alt nogle af byens piger havde bestrøet med sand og blomster.

Tidlig den næste morgen pakkede han sig en lille bylt sammen, gemte i sit bælte hele sin arvepart, der bestod i 50 rigsdaler, og med denne og en lille pung hvori var nogle sølvskillinger, forlod han huset for at drage ud i den vide verden. Vejen gik over kirkegården, hvor han først tog afsked med sin fars grav, en lærke sad på trækorset og sang, men flagrede straks bort mellem de duftende hylde træer da Johannes nærmede sig.

Det var en dejlig morgen, den duggede kornmark strålede som et hav af guld i morgensolen. Langsomt steg tågerne fra engen, og alle blomsterne nikkede i den friske morgenvind som de ville ønske Johannes velkommen i den frie natur. Endnu en gang drejede han sig om på højen for at se den gamle, bekendte kirke hvor han var døbt, og hvor han hver søndag med sin gamle far havde bedt til Kristus og alle de hellige. Da så han højt oppe i et af hullerne i tårnet kirkenissen stå med sin lille røde, spidse hue, han skyggede for sit ansigt med den bøjede arm da ellers morgensolen skar ham i øjnene. Johannes nikkede ham sit levvel, og den lille nisse svingede sin røde hue, lagde hånden på hjertet og kyssede mange gange på fingrene for at vise ham sine varme ønsker om at rejsen måtte blive lykkelig.

Med hovedet fuldt af brogede drømme om den store dejlige verden han nu først ret skulle se, fjernede han sig alt mere og mere det kære barndomshjem. Genstandene blev snart nyere, og fremmede ansigter hilste ham. Den første nat indlogerede han sig i en høstak på marken og sov der som en persisk fyrste i sit strålende sovekammer. Den grønne mark var hans gulvtæppe, hyldebuskene og de vilde rosenhække var hans blomstervaser, og som vandfad havde han den hele å med sit friske rindende vand. Månen hang som en stor argandisk lampe under det hvælvede loft og brændte med en stadig flamme. Uden nu at være i frygt for at lyset dér skulle brænde ned i stagen eller vælte og tænde ild i det blå loft og de lette skygardiner, sov Johannes til et kor af vingede spillemænd vækkede ham den næste morgen.

Fra den nære landsby ringede klokkerne, det var søndag. Folk gik til kirke og hilste alle så venligt den fremmede vandringsmand med det åbne ærlige ansigt. Snart tonede messesangen, og lysene brændte på alterbordet, men Johannes stod alene på kirkegården, så de mange sunkne grave der var overgroede med højt græs. Da tænkte han på sin fars grav der nok også snart ville synke således sammen da han ikke var og pyntede og lugede den. Tavs satte han sig ned og rykkede græsset af en af de nærmeste grave, rejste de sorte kors der var faldet om, og lagde kransene som vinden havde revet bort fra de friske grave, igen på deres sted idet han tænkte at også en kærlig hånd ville tage sig af hans fars grav nu da han ikke kunne det.

Ved kirkegårdsporten stod der en gammel tigger med et fromt ærværdigt ansigt og lænede sig til sin krykke, med ham delte han den lille rest han endnu havde af sølvpengene i sin pung, og gik så roligt og fornøjet videre frem i den vide verden.

Ved stranden fandt han en skipper der lå sejlferdig, og for den lille rest af sine sølvpenge fik han ham til at tage sig med. Snart svulmede de hvide sejl for den friske søvind, den dejlige danske kyst med sine skove og bakker fjernede sig mere og mere. Bølgerne væltede sig skumhvide mod skibets forstavn, og let som en fugl fløj det hen over havet til fremmede lande. Hen imod aften viste sig en ny naturscene for ham. Havet blev med ét roligt, fladen var glat som et spejl, men langt borte susede det i luften som et forbud på det kommende uvejr. Sorte tunge skyer hævede sig på horisonten, og de hvide måger flagrede ængsteligt med hæse skrig hen imod kysten som man øjnede i nogen afstand. Før skibet endnu nåede land, var uvejret kommet nærmere. Johannes stod ved masten og så henrykt ud i den oprørte natur. Solen gik just stor og rund ned i havet, og alle bølgerne spillede med en underlig blanding af rødt og grønt. Over havet hvævede sig en dejlig regnbue, og under denne stod den store uvejrssky, ikke sort og truende, men farvet med et mildt rosenskær af den synkende sol, og midt i dette blegroede spillede de blåhvide lynstråler. Med ganske underlige følelser betrødte Johannes kysten; han stod jo nu i et fremmet land, og havet lå imellem ham og hjemmet. Men snart forjog synet af de mange nye genstande det øjeblikkelige mismod. Uvejret syntes at drage bort over havet, aftenen var så kølig og smuk, han besluttede derfor straks at vandre videre. Men efter nogle timers forløb havde uvejret vendt sig, og vor kære ungersvend måtte fordoble sine skridt for at komme under tag før regnen brød løs. Det blev alt mørkere og mørkere omkring ham. Endelig så han en kirke der lå ensom på en skovbegroet høj. Han stræbte derhen og fandt døren til våbenhuset på klem. Rigtignok blev han ved indtrædelsen lidt underlig om hjertet ved at se sig i selskab med en død, thi på løjbænken lå liget af en midaldrende mand med foldede hænder og svededugen over ansigtet.

»Jeg vil ikke forstyrre den dødes ro,« tænkte han, »kun låne tag til uvejret er draget over.« Stille satte han sig i krogen og var nær falden i søvn, men da regnen hørte op, og stormen sagtnedes, hørte han det pusle ganske underligt ved døren, og to store mørke skikkelser trådte ind. De nærmede sig den døde og lo fælt idet de voldsomt tog fat på ham.

»I Jesu navn hvem er I?« råbte Johannes og trådte frem imod dem. »Hvorfor vil I forstyrre den dødes fred?«

Mændene studsede, men efter nogle øjeblikke begyndte den ene ganske hæsligt at le og sagde med en rå stemme:

»Hævn, min bror! Hævn! Denne døde skylder os 50 rigsdaler, som vi lånte ham for nogle dage siden. Det var på spekulation, og han var da frisk som en fugl i luften, men så gik han

os i går hen og ville trække en lurvet tiggerdreng op der var faldet i åen, og blev der så selv lidt for længe. Nu kan vi skyde en hvid pind efter pengene! Os har han narret og gælder dog hos alle gamle kællinger for en Guds mand, men når vi nu har kradset ham lidt, så vil nok bladet vende sig, og man vil ryste på hovedet og hviske om Satan og hans engleskare. Forstår du mig?»

»Men om jeg nu træder frem i morgen,« svarede Johannes, »og fortæller hvad I nu så åbenhjertigt har sagt mig, hvad så?«

»Hvad så!« svarede manden, »ja, når vi frygtede det, så kneb vi dig nu straks i halsen så øjnene skulle stå ud af hovedet på dig som på en kogt krebs! Men det frygter vi ikke for, thi til gavn kan det aldrig blive dig, og en ulykke ville du være vis på!«

Således talte manden og greb nu atter fat i liget for at mishandle det, men Johannes trådte dristigt imellem og søgte med al sin veltalenhed at forhindre det, men uden nytte.

»Min vej går ud i den vide verden,« sagde han til sidst, »jeg har hverken far eller mor, og min hele rigdom er 50 rigsdaler, så meget er det jo den døde skylder eder. Vil I nu ved Gud og alle helgener love mig ikke oftere at forstyrre hans fred, så vil jeg gerne give eder min lille ejendom.«

»I vil betale den dødes gæld?« spurgte den ene og så på ham med store øjne.

»Ja,« svarede Johannes, »når jeg kun kan være vis på at I vil forunde hans arme legeme ro og ikke søge at forringe hans ærlige rygte. Her er pengene, men gør først ed over den døde, og læg eders hånd på hans kolde hoved!«

Mændene adlød og forføjede sig snart veltilfredse hjem med pengene, men Johannes lagde først liget til rette igen på løjbænken og foldede dets kolde hænder før han greb til vandringsstaven og sagde den døde farvel.

»Se, nu er jeg lettet for den byrde!« tænkte han, »ingen røver skal nu slå mig ihjel for mine penges skyld, og jeg har ærligt betalt mit nattely. Vorherre vil nu nok sørge for hvad der videre skal komme!« Rolig og tilfreds forlod han våbenhuset, uvejret var draget over, og fuldmånen skinnede hvid og klar fra den blå himmel. Natten var så mild og kølig, og alle buske og træer i skoven hvor han gik, duftede så friskt og kvægende. Lystigt legede de små alfer i krattet og lod sig ikke forstyrre af den fremmede der gik forbi og så på deres lege, thi han var et godt, uskyldigt menneske. Nogle af alferne var ikke større end en finger og havde deres lange gule hår ophæftet med guldkamme. Andre var kun en tomme i højden, det var vistnok de mindre børn, og de morede sig med at sejle i store blomsterblade der gyngede på duggen i det høje græs. Væltede sådan en lille båd så alfen faldt på hovedet ned og blev borte i græsset, da blev der en latter og støj af de andre småpuslinger. Fra hæk til hæk måtte store brogede edderkopper med guldkroner på hovedet spinde dem flere alen lange hængebroer og paladser der, besprængt med de fine dugdråber, så ud som de var indvirket med diamanter. Hele skarer af luftige alfer hoppede nu om på disse broer og slotte til den lyse morgen, da forsvandt de allesammen, og vinden førte deres dejlige bygninger bort, der nu kun flagrede hen i luften som store spindelvæv og forsvandt rent da solen kom højere på himlen. Idet Johannes således vandrede fremad i levende drømme, hørte han en stærk mandsstemme råbe bag ved sig: »Holla, kammerat! Hvorhen gælder rejsen?« Han vendte sig om og så en rask mand på omtrent 30 år. Han var velklædt, havde en lille ransel på ryggen og støttede sig på en stor knortekæp.

»Jeg går ud i den vide verden,« sagde Johannes, »min far er død, og jeg er kun en fattig knøs, men Vorherre, tænk jeg, hjælper mig nok. Fuglen synger og har dog hverken korn eller penge, og det går mig ligesådan.«

»Min vej går også ud i den vide verden,« sagde den fremmede, »skal vi da ikke gøre følgeskab? To slår sig altid bedre igennem end en!« Rask gled talen ham fra tungen, Johannes følte sig underligt draget til ham, og snart var de ret fortrolige og bekendte med hinanden.

Den fremmede besad sjældne kundskaber, havde set sig meget om i verden. Johannes lyttede forundret til hans tale, en hel ny verden viste sig for ham, og alt hvad han før kendte, trådte nu frem i en ny og klarere skikkelse. Han beskrev ham så levende de uendelige, høje bjerge med deres evige is og sne; hvorledes skyerne hang dybt nede under vandringsmanden; hvor ren luften dér var så at himlen hvælvende sig i det mørkeste blå, og solen stod uden blændende stråler i det stærkeste ildrødt. Hvor skønt der var imellem disse bjerge hvor ispyramider veksler med blomstertæpper og gyldne kornmarker, og hvor man fra den højeste spids skuer ud i det uendelige; og hvor da de lavere bjerge med deres gletsjer og sne ser ud som et oprørt hav der i ét nu er stivnet med sine uhyre bølger. Han fortalte ham også om bjergenes indre hvor det blinkende erts slyngede sig som bække og floder i uendelige bugter, om de store have med deres koralklipper og store uhyrer, og om de uendelige mange riger og lande på denne jord.

Aldrig havde Johannes tænkt sig verden så stor. Jo mere den fremmede fortalte, desto større blev den for ham, men som han mest undrede sig over dens storhed, pegede den fremmede mod himlen, viste ham solen og udviklede hvorledes enhver stjerne der tindrede ham om natten kun som en lille prik, var en klode, større og måske skønnere end denne jord her. Da svimlede Johannes ved tanken om det store uendelige, men rystede derpå med hovedet og trykkede smilende den fremmedes hånd idet han takkede ham for det dejlige eventyr, thi andet kunne det jo ikke være.

Solen stod allerede højt da de gjorde rast under et stort træ. Den fremmede delte sit lille forråd med ham, der bestod i brød og vin; en sådan drik havde han endnu aldrig smagt. Det var ret en fornem frokost i det grønne. Skoven hvælvende sig som en riddersal, og højt oppe i galleriet der var betrukket med ægte grønt der ikke gik af i vasken, sang fuglene som de største sangere smukt fra bladet, og ikke én slog en falsk trille.

Vore vandringsmænd havde næsten fortæret deres frokost da der nærmede sig en gammel, af alderen krumbøjet kone. Hun bar på sin ryg et knippe brænde som hun havde samlet sig i skoven, og støttede sig med den ene hånd på en krykkestok, men holdt med den anden tre store ris af bregner og vidjer. Langsomt og stønnende skred hun fremad, men som hun var nær ved dem begge, sank hun til jorden og udstødte et smerteligt skrig. De sprang straks op for at hjælpe hende, men hun havde i faldet brækket sit ene ben. Hun jamrede højt af smerte og bad dem føre hende til sin hytte, som kun lå et lille stykke vej derfra. Johannes greb hende straks i sine arme, men den fremmede bad ham at lade hende ligge i græsset, tog så en krukke frem af sin ransel og forsikrede at den gemte en kostbar salve der ikke alene straks kunne hele benbruddet, men endogså gøre hende det ben langt raskere end det før havde været, men til belønning forlangte han de tre ris hun bar i hånden. Den gamle stirrede forundret på ham og mumlede sært med de tandløse gummer:

»Kold og hvid, varm og rød,

kongekrone eller død«

og rakte ham de tre ris. Næppe havde han nu besmurt benet med sin undersalve før den gamle rejste sig og forsikrede at hun endnu aldrig havde været så let på det ben før, og bad ham dog endelig at smøre det andet lidt med for at hun ikke skulle komme til at hinke, men kunne blive lige rask på begge benene. Næppe havde han opfyldt hendes ønske før begge pusselankerne gik på hende som nogle trommestikker. Hun kniktede og forsvandt i den grønne skov.

»Hvad vil du med de ris?« spurgte Johannes den fremmede, som gemte dem omhyggeligt i sin ransel.

»Brug dem når jeg bliver kertesvend og skal ledsage min dame,« svarede han, »o, det var en ganske fortræffelig fangst!«

Hen imod aften trådte de ud af skoven, og en stor vid udsigt lå foran dem.

»Hvilke sorte skyer trækker ikke op derude!« sagde Johannes, »det bliver vist uvejrligt natten.«

»Sorte skyer,« afbrød den fremmede ham, »nej, det er bjerge, i morgen vil vi kunne være der.«

Med hvilken længsel stirrede ikke Johannes derhen og ønskede endnu i denne aften at kunne være der, men den fremmede fandt det rigtigst at de udhvilede sig i det nære værtshus for at de med fornyede kræfter den næste morgen kunne begynde deres bjergrejse.

I krostuen var der en stor, broget forsamling, thi en marionetspiller havde her på nogle tønder oprejst sit lille teater og ville give dronning Esters dejlige historie. Johannes og den fremmede tog sig plads imellem de andre tilskuere, hvoraf nogle røg tobak og andre sladrede ganske lystigt. En tyk slagter som lod til at være den fornemste i selskabet, sad nærmest teatret med sin store bulbider ved siden, der gloede om kap med det øvrige publikum på den kongelige herlighed der nu viste sig.

Kong Ahasverus havde allerede ophøjet Ester til dronning, Mardocheus var ført om på en dejlig hvid hest, og Haman hængt. Nu kom den sidste akt hvor jøderne skulle ihjelslå alle deres fjender. Hu, hvor der var en ødelæggen! Kongen og dronning Ester sad midt på torvet på en dejlig trone, og de havde begge guld kroner på hovedet og lange røde kapper som de små jødedrenge bar slæbet på. Hver gang der faldt et regiment hedninger, nikkede Ester og hoppede op og ned på sit sæde så det var en lyst at se på, men med ét, Gud må vide hvad den store bulbider tænkte da den tykke slagter nu af interesse for stykket glemte at holde på ham, fór han i ét spring op på teatret, væltede alle drabanterne og tog dronning Ester midt i hendes tynde liv. »Knik, knak!« hvor gik hun i stykker, og den arme marionetspiller jamrede sig gyseligt, thi det var jo hans første primadonna hunden havde bidt hovedet af. Komedien var da nu forbi for denne gang, og enhver begav sig til sit. Da tog den fremmede den stakkels dronning Ester i sine hænder og smurte hende med den kostelige salve han ejede, og straks blev hun hel, og hvad der endnu var mere underligt, hun bevægede sine lemmer af sig selv, gjorde en dyb kompliment og slog ud både med arme og ben. Da blev marionetspilleren så glad i sit hjerte, thi nu kunne hun selv røre sig uden at han behøvede at trække i snorene, og manglede alene mælet for at være en fuldkommen dame.

Efter at have holdt et tarveligt aftensmåltid, lagde de sig til ro, men de kunne ikke sove for en underlig sukken og stønnen der syntes at komme fra teatret. Marionetspilleren løftede forhænget til side, dér lå alle ridderne og damerne, kongen og drabanterne, imellem

hverandre og sukkede så det skar ham i hjertet. De stirrede på ham med deres store glasøjne, og det var som de bad om at blive smurt lidt, ligesom dronningen, for at også de kunne bevæge sig af sig selv. Dronning Ester knælede også ned og udstrakte sin guldkrone ligesom hun ville sige: »Tag den! Men smør min gemal og mine hoffolk!« Da kunne marionetspilleren ikke længere modstå, han lovede den fremmede at give ham hele indtægten for denne aften og mere til når han kun ville smøre nogle af de andre marionetter med, men den fremmede forlangte alene det store slagsværd han bar ved sin side, og da han havde erholdt det, gned han snart liv i de fornemste træmænd.

Ved næste daggry forlod de værtshuset for at begynde deres bjergrejse. Det gik bestandigt bakke opad, gennem krat og buske. Snart antog alt rundt om et vildere præg. Høje fjeldstykker hang truende ud over deres hoveder; fodstien var så snæver at Johannes svimlede og var styrtet ned i den frygtelige kløft under sig havde ikke den fremmede understøttet ham. Udsigten blev nu friere, solen stod op og skinnede med sine røde stråler på de hvide bjergtinder, men dybt nede lå dalen i en blålig tåge der dunstede bort i morgensolen. Johannes var hensunken i beskuelsen af denne pragt. Han så og anede kun Gud i den store uendelighed. Da lød der ganske underlige, himmelske toner over hans hoved. Underligt smeltede de hen med hans hjertes følelser. Han så i vejret, en stor, hvid svane svævede i luften, dens sang hendøde i smeltende harmonier, og som båret af vinden sank fuglen med bøjet hoved ned for hans fødder og var død. Da greb den fremmede det store slagsværd som han havde fået af marionetspilleren og nu bar ved sin side, huggede i to stærke slag de store svanevinger af og gemte dem under sin ransel.

Johannes var så forundret over alt det nye han så og hørte at han ikke kunne sige et ord, men den fremmede greb hans hånd og sagde: »Se! Kom ikke sværdet mig nu ret tilpas? For disse vinger skal vi få guld, og for guldet et lystigt måltid!«

Således vandrede de nu fremad mellem bjergene. »Hvor alt er stort og dejligt,« sagde Johannes, »hvad mon der ikke være for dejlige lande på hin side bjergene?«

»Der ligger fantasiens verden!« sagde den fremmede, »jeg tænker at vi næste morgen skal kunne se dens glimrende diamantbjerge!«

Da de nu havde rejst mange mil fremad, så de dybt nede i en dal mellem bjergene en stor stad med mange tårne der glinsede dejligt i det klare solskin, og midt i byen lå der et prægtigt marmorslot tækket med sølv og guld, og her residerede kongen. Omtrent en mil fra staden lå der et stort krophus, og alle var her i arbejde med at oprejse en æresport, som pigerne behang med blomster og kranse. Af værten erfarede vore vandringsmænd at de var i Hjerter Konges rige, en fortræffelig regent, og nært beslægtet med Silvio Ruder Konge, der er noksom bekendt af Carlo Gozzis dramatiske eventyr »De tre Pomeranzer«.

»Ak!« sagde værten, »vor allernådigste Hjerter Konge er en fortræffelig mand, ret en hjertens mand, og derfor maler de ham også altid af med to hjerter, men hans datter – ak, ak!«

Her begyndte den gode gamle så bitterligt at græde så han ikke kunne få et ord mere frem. Da han siden havde fattet sig, erfarede de at kongedatteren var skøn som solen, men var tillige en ond og arrig heks der var skyld i mange dejlige prinser og mandhaftige ridders død. Enhver, lige fra kongesønnen til betleren, var det tilladt at bejle til hende, men kunne han ikke svare på tre givne spørgsmål, eller rettere, gætte tre ting, da lod hun som en anden Turandot ham uden nåde og barmhjertighed henrette. Den gamle konge var færdig at gå af sorg i graven over sin ugudelige datter og over at have givet hende et helligt løfte, ikke at

blande sig i hendes kærlighedshandel. Ja, der var endogså forordnet en gang om året en stor bededag hvor da kongen med hele folket lå på knæ og bad om at prinsessen måtte vende om på den rette vej og få et nyt og bedre hjerte. Sorgen var så stor at selv de gamle kællinger i byen farvede deres brændevin sort for også selv ved dette at vise deres bedrøvelse.

»Men er hun da så smuk?« spurgte den fremmede.

»Ak ja,« svarede værten, »Vorherre har givet hende en skøn skabelon! Men hvad nytter det? Et æsel er dog et æsel, bærer det endogså et gyldent dække! Og adel uden dyd er en lygte uden lys! Ak, når de først klapper med skovlen på hendes grav, så har den herlighed en ende, så skal hun sove i de røde lagener hvor sengene er hede uden varmebækken! Gud bevare os allesammen! Om en stund kommer hun her forbi, derfor har jeg måttet lade rejse denne æresport; hun skal nu bese det nye marmorbad! O, Gud give hun måtte drukne deri, den lede satan! Men hun drukner ikke! Hun drukner ikke!«

Johannes og den fremmede satte sig imidlertid til bords i gæstestuen for at nyde lidt da de pludseligt blev afbrudt ved larmende hurraråb. De gik til vinduet; dér stod værten udenfor og svingede med sin hvide hue, og piger og karle holdt krans i vejret for prinsessen der med sit følge red igennem den med blomster og grønt pyntede æresport. Foran så man to unge riddersvende ganske klædt som hjerter knægt i spillekortene. Hendes terner red på sorte heste, var iførte røde og blå kjoler og holdt hver en dejlig guldtulipan i hånden, men prinsessen selv sad på en hvid, arabisk hest, og hendes himmelblå kappe flagrede i vinden. På hovedet bar hun en krone af funklende ædelstene, og de brune lokker flød i store, fyldige ringe ned over hendes barm og den tynde, hvide kjortel der forrådte legemets yndige former. Hendes pande var høj og ædel, og under de fint tegnede øjenbryn funkledede to store, sorte øjne der måtte kunne skyde pile gennem det hårdeste hjerte. Munden, kinderne, halsen ... dog, hun var allerede forbi huset, men hendes blik havde hvilet på Johannes, der stod som forstenet og stirrede ud efter prinsessen, i hvem han troede at se det skønne drømmebillede der havde svævet for ham ved hans fars dødsleje.

Han fortalte den fremmede sin drøm, hvorledes faren havde lagt den smukke piges hånd i hans, hvor lykkelig han havde følt sig, og hvor levende det hele endnu stod for ham da han vågnede op og holdt i stedet for pigens sin fars iskolde dødningehånd fast i sin.

»Men,« sagde den fremmede og rystede på hovedet, »læg mærke til det ulykkelige varsel, vågn i tide op af dette ulykkelige kærlighedsblund og ikke siden når dødens kolde hånd griber dig! Tænk på de mange dejlige prinser og mandhaftige riddere der er dræbt før dig, og lad mig ikke så tidligt, og på en sådan måde, miste en kær rejsekammerat!«

Men Johannes kastede sig til hans bryst og smeltede hen i gråd. Han kunne ikke løsrive sig fra sit dejlige drømmebillede som han nu havde set svæve sig lyslevende forbi. Det var som usynlige magter rev ham med sig, han måtte se og tale med den dejlige prinsesse. Hvad skønnere kunne han finde i den hele vide verden? Det var som om han nylig havde læst Werther og Siegwart, han kunne kun elske og dø.

Efter vel at have børstet sine sko og sin kjole, vasket hænder og ansigt og kæmmet sit gule hår til én side, gik han ene ind i byen op til det store slot, der glimrede af sølv og guld i sollyset. Med stærke slag bankede han på kobberporten, men ingen åbnede den. Han bankede atter, men først da han slog med hammeren for tredje gang, knagede den på sine massive hængsler. Det var den gamle Hjerter Konge der selv kom og lukkede op. Han var i slåbrok og tøfler, men på sit ærværdige hoved bar han om de hvide sølvlokker den tunge

guldkrone og holdt scepteret og æblet under armen mens han med en stor guldnøgle åbnede porten.

Da han hørte at Johannes var en ny bejler til hans kongelige datter, brast den gamle i gråd så at scepter og æble faldt til jorden. Han løftede begge hænder imod himlen og tørrede sine øjne i den kostbare slåbrok. Derpå tog han Johannes ved hånden og førte ham ind i prinsessens lysthave. I hvert træ hang der tre-fire kongelige bejlere hvis benrade ranglede med de tørre knokler og skræmte alle sangfuglene bort fra haven. Blomsterbedene bestod af menneskeben, og rundt om på terrasserne grinede fæle dødningshoveder, og i marmorbassinet legede fiskene med de dræbtes blødende hjerter.

»Ak, min søn,« sagde den gamle konge, »her ser du hvad der venter dig! Læg ikke mere blod på mit og min datters hoved, vend om, eller du mister snart dit unge liv!«

Johannes trykkede med ærbødighed den gamle konges hånd til sine læber, men forsikrede tillige at hans beslutning var urokkelig. Da larmede det i slotsgården; prinsessen kom tilbage, steg af hesten og var snart i haven hos dem begge. Johannes talte, men han vidste ikke selv hvad han sagde, thi prinsessen smilede så saligt til ham og rakte ham sin hvide hånd til et kys. Hans læber brændte, han følte sit hele indre elektriseret. Intet kunne han nyde af de forfriskninger pagerne frembar for ham, han så kun sit skønne drømmebillede, og det eneste han hørte, var at hun bød ham møde på slottet næste morgen da dommerne og rådet ville være forsamlet til hans første prøve.

Ude af sig selv af glæde kom han tilbage til kroen, faldt den fremmede om halsen og fortalte ham sin lykke. Denne rystede lidt med hovedet, men smilede derpå ret fornøjet idet han trykkede Johannes fast i sine arme og sagde: »Du stakkels, kære knøs! I grunden burde jeg græde over at jeg således skal miste dig, men jeg vil dog ikke forstyrre dig den sidste dag du har at leve i. Lad os være ret lystige i dag! Jeg gør dit gravøl i aften, men lad os tro det er dit jaord! I morgen er det tidsnok for mig at græde over dig!«

Som en løbeild havde rygtet imidlertid udbredt sig i byen at der var kommet en ny bejler til prinsessen. Komediehuset var blevet lukket; kongen havde befalet at anlægge hofsorg, og i alle kirkerne bad præsterne for den nye bejler.

Da solen var gået ned, sad begge vore vandringsmænd i det lille kammer i værtshuset. To lys brændte i armstager, og en stor bolle punch dampede på bordet. Den fremmede var uhyre lystig, næsten overgiven. Med tusinde morende indfald forkortede han tiden og nødte Johannes bestandig til at tømme det fyldte glas. Den stærke drik, som var ham ganske uvant, virkede snart. Johannes nikkede med hovedet og sov ind. Den fremmede lagde ham stille hen i sengen, tog imod midnat sin ransel frem, bandt sig de to store hvide svanevinger på ryggen, tog det ene ris i hånden, åbnede vinduet og fløj nu ind over byen til det kongelige slot, hvor han satte sig bag en søjle uden for prinsessens sovekammervindue.

Alt var så stille i byen, kun en enkelt gang hørte man skildvagternes og vægternes snorken. Klokkeren slog tre kvarter til tolv. Da åbnede sig vinduet til prinsessens sovekammer, og let svævede hun i et stort hvidt gevandt og på store ørnevinger ud over byen til det nærliggende bjerg. Men den fremmede gjorde sig usynlig, fløj bagefter og piskede ret lystigt på prinsessen med sit ris så at hendes røde blod faldt som dugdråber ned på markens græs og blomster. Uh, hvor det var en underlig tur igennem den skarpe luft! Vinden tog i hendes lange hvide gevandt, og månen skinnede derigennem.

»Hvor det hagler! Hvor det hagler!« sukkede prinsessen ved hvert slag hun fik af riset. Endelig nåede hun bjerget og bankede på. Da drønedes det underligt derinde som om tusinde jernkæder faldt i en afgang. Fjeldvæggen brast, og prinsessen med sin usynlige ledsager steg ind i den dybe, hvælvede klippegang. Med samme brag igen lukkede bjerget sig, og utallige små nisser, der tjente den mægtige trold som her boede, bar den dejlige prinsesse ind i den store tronsal. Over tusinde søjlegange strakte sig herfra gennem bjerget, og alle strålede af erts og glimmerstene hvis stråler brødes i de dejligste farver. En kunstig sol og måne lyste højt oppe under hvælvingen, og gulvet var indlagt med brogede sten og blomster. Højt på en trone af det pure guld sad bjergets konge med en krone på hovedet der bestod af én eneste rubin. Hans sorte, filtredede marelokker hang ham ned om det vanskabte, violetblå ansigt. Han kyssede prinsessen på panden og lod hende tage plads ved sin side. Snart begyndte der en stor lystighed, troldens hele hof kom i bevægelse. Hvor der var en summen og brummen! Små frøkener, næppe en alen lange, dansede med pæne krigsmænd, der heller ikke var større, så at man skulle tro at uniformen, sablen og den lille hat med de vajende fjer alt var kun en maskerade. Ingen så den fremmede der havde stillet sig bag ved tronen, men han hørte og så des bedre alt. Således opdagede han at de fleste opvartende kavalierer og de som lukkede dørene op, ikke var virkelige trolde, men kun nogle træklodser som deres mægtige herre, trolden, havde hekset liv i og ladet få de prægtige klædninger de bar. Hist hoppede en af hoffets skønne ånder, men det var, når han ret betragtede ham, kun et kosteskaft med et kålhoved på spidsen som de selv havde skabt til deres genius og behængt med en gyldenstykkets kjole. Efter at der nu var danset, og fremfor alt sagt mange dumheder, ville prinsessen bryde op, men først fortalte hun trolden at en ny bejler havde indfundet sig, og spurgte ham derfor til råds om hvad hun skulle tænke på denne nat for at forelægge sin bejler det når han næste morgen indfandt sig på slottet.

»Hør,« sagde trolden, »jo simplere tingen er, des vanskeligere er den ham at gætte. Tænk derfor på eders sko – jeg håber ellers vi ses igen næste nat, og en langt mere glimrende fest end denne vil da vente Dem.«

Prinsessen nejede, og alle de små kavalierer bar hende på deres hænder til udgangen af bjerget, hvorfra hendes egen kavaler på samme måde som før ledsagede hende til slottet, hvor hun steg ind ad vinduet, klagende over det stærke haglvejrr.

Da den fremmede kom tilbage til kroen, sov Johannes endnu. Han løste i hast sine vinger af og lagde sig til ro ved hans side. Ved daggry vågnede Johannes. Den fremmede sprang også op fra lejet, fortalte ham at han havde drømt ganske underligt om prinsessen og hendes sko i nat, og bad ham derfor ret inderligt at spørge prinsessen om hun ikke skulle have tænkt på sine sko.

»Jeg kan lige så godt spørge om det ene som om det andet,« sagde Johannes, »thi jeg er vist lige langt fra det. Jeg ved jeg må dø, men jeg får hende dog engang endnu at se, tør endnu en gang tale med hende!« O, det var rørende at høre! Det arme unge menneske, der før var så naturlig, så elskelig, talte nu ganske som en clarensk bog; men hvad gør ikke kærlighed?

Grædende kastede han sig om vennens hals, testamenterede ham sin lille ejendom og gik nu med bankende hjerte op på slottet. Salen var allerede opfyldt med mennesker, dommerne sad på deres sæde, og den gamle konge stod og tørrede sine øjne i et hvidt lommetørklæde. Snart trådte prinsessen ind. O, hun var endnu langt skønnere end dagen

forhen! Trompeterne blæste, prinsessen vinkede ad Johannes, der nu trådte hen foran hende og knælede ved tronens fod. Med huldsaligt, fyrsteligt smil spurgte hun ham om hvad hendes tanker havde dvælet ved sidste nat. O, dette smil, dette smil kunne have gjort lykke både i en roman og på teatret, men det forsvandt idet ordet *sko* kom fra hans læber. Hun bed sig i sine, blev bleg som et lig, og sitrende af harme tilstod hun at han havde gættet rigtigt. Hille den, hvor blev ikke den gamle konge glad! Han hoppede salen rundt på det ene ben mens hele det forsamlede folk klappede i hænderne for ham og den lykkelige bejler der nu havde gættet første gang.

Jublende kastede Johannes sig om den fremmedes hals da han kom tilbage til kroen, fortalte hvorledes himlen så underligt ved hans drøm havde frelst og hjulpet ham, og med barnlig tillid stolede han på at den gode Gud også ville hjælpe ham de to følgende gange. Den næste morgen var han atter tilsagt at møde på slottet. Aftenen gik omtrent som den foregående. Da Johannes sov, spændte den fremmede igen sine vinger på og ledsagede atter prinsessen til og fra bjerget, men brugte denne aften begge risene så hun havde mærke deraf på sin liljehvide ryg. Denne gang tænkte hun på sin handske, og Johannes, underrettet af den fremmede der atter foregav at have drømt det, gættede rigtigt, til kongen og det hele folks glæde. Den gamle konge begyndte allerede at få lidt kulør igen, og de gamle koner farvede ikke længere brændevinen sort, thi de var næsten visse på at den gullokkede ungersvend, som de kaldte Johannes, nok ville sejre og vinde prinsessens hånd. Men nu nærmede den tredje og afgørende prøve sig. Så snart Johannes var faldet i søvn om natten, bandt den fremmede sig igen vingerne på ryggen, tog alle tre ris i hånden og hang det store slagsværd ved sin side. Det var en mørk og stormende nat. Prinsessen svingede sig højt i luften, hendes lange, sorte hår flagrede i vinden, lynene glimtede blink i blink om hende, og man så at hun var bleg som døden, men hun lo højt, og hendes latter blandede sig underligt med stormen. Tre gange svingede hun sig over sin blomsterhave hvor benradene af de mange bejlere hang i træerne og syntes at danse til vindens lystige musik. Udmattet kom hun til bjerget og sank næsten besvimet i armene på de små nisser, der straks bar hende ind i salen til trollden, deres konge.

»En sådan nat som denne,« sagde hun, »har jeg aldrig oplevet. Det hagler og stormer, og den hele himmel er en brændende ild!«

Lystighed og danse begyndte i bjerget, men hun kunne ingen del tage deri. Hun stirrede stift hen for sig, greb derpå trolldens hånd og fortalte hvorledes den nye bejler også anden gang havde gættet, og at det var at frygte at det tredje gang kunne gå ham lige så heldigt, og at hun da aldrig mere kunne komme herud i bjerget; at hendes kraft da lidt efter lidt ville svinde hen og til sidst ganske tabe sig.

»Nej, det skal ikke ske!« sagde trollden, »hvad jeg nu vil give dig at tænke på, skal han ikke kunne udfinde uden at han er en langt større mand end os tilsammen. Men lystige vil vi være i denne midnat og tumle os lidt i bjergets hvælvede sale!« Og nu greb han hende ved hånden og begge hvirvlede sig hen i lystige danse. Men da tiden kom at hun måtte hjem for ikke at savnes på slottet, besluttede trollden selv at ledsage hende.

Den fremmede sled sine tre ris op på dem, og trollden måtte bekende at han aldrig før havde været ude i sådan et haglvejr som dette. Da de kom til slottet, trykkede han et kys på hendes læber idet han hviskede: »Tænk på mit hoved!« men den fremmede hørte det, og da prinsessen var smuttet gennem vinduet ind i sit sovekammer, og trollden ville vende

tilbage til bjerget, greb han ham i hans sorte filtrede marelokker og skilte ved ét hug med sit slagsværd hans stygge hoved fra kroppen, hvilken han kastede ned langt ude i det oprørte hav. Men hovedet tog han hjem, vaskede blodet af og bandt det så ind i et stort, blåternet lommelærklæde, hvilket han den næste morgen gav til Johannes, hvem han på det strengeste pålagde ikke at åbne det før prinsessen den sidste nat spurgte ham om hvad hun havde tænkt på. Der var ikke plads på slottet for den menneskemasse som strømmede til. Mange blev klemt fordærvet, og de fleste blev grusomt trådt på deres ligtorne. Rådet var samlet, den gamle Hjerter Konge stod i al sin pragt og herlighed med æble og scepter i hånden og den tunge guldkrone på sit gamle hoved. Prinsessen sad dødningsbleg i en kulsort kjole og vinkede med streng alvor af Johannes. Han nærmede sig tronen, en dyb tavshed herskede i salen. Hurtigt åbnede han lærklædet, og med et skrig styrtede prinsessen tilbage. Alle blev forfærdede for det i døden nu langt hæsligere hoved. Johannes tabte det af hånden og bøjede sig tavs over prinsessen. Langsomt hævede hun sig i vejret, rakte ham hånden og erklærede nu med sitrende stemme at han var hendes udkårne brudgom da han nu så lykkeligt havde udholdt sine tre prøver.

O, hvilken glæde blev der ikke nu i hele byen og i den gamle konges hjerte! Overalt lød musik og lystighed, tre hele, stegte okser fyldt med gæs og høns blev givet til pris for almuen. På torvene sprang kostbare vine i dertil indrettede vandspring. Teatret blev åbnet med et ganske nyt stykke der alt havde ligget i seks år og ventet på denne festlejlighed. Det handlede om ingenting; enhver kunne altså straks begribe det, folk var godt stemt, og det gjorde en rasende lykke. Om aftenen var hele byen illumineret. Der var dans og lystighed på slottet, og brudekammeret stod pyntet med kranser og blomsterguirlander. Den gamle konge omfavne Johannes, lagde sin datters hånd i hans og skænkede ham straks det halve kongerige. Men prinsessen var jo endnu en heks og elskede ikke Johannes. Alt dette havde den fremmede tænkt på og derfor givet ham tre fjer af svanevingerne og en flaske med nogle kostelige dråber, idet han tillige bød ham lade sætte ved brudesengen et stort kar fyldt med vand, og når prinsessen ville stige op i sengen, da give hende et lille stød så hun faldt ned i vandet hvor han skulle dykke hende tre gange efter at have kastet fjerene og dråberne deri. Da ville hun ganske løses fra sin trolddom og snart ret af hjertet elske ham lige så højt som han nu elskede hende. Johannes iagttog nøjagtigt hvad den fremmede havde foreskrevet ham. Prinsessen skreg højt idet han dykkede hende under vandet, og sprællede ham under hænderne som en stor, kulsort svane af hvis øjne de gloende funker spillede. Men da hun anden gang hævede sig over vandet igen, var svanen hvid på én eneste sort ring nær som den bar om halsen. Da han med inderlig bøn til Gud lod vandet tredje gang spille højt over fuglen, hævede den sig rask i vejret, svanehammen faldt af, og han holdt prinsessen i sine arme. Hun var endnu langt skønnere end før og takkede ham med tårer i sine dejlige øjne fordi han havde hævet hendes fortryllelse.

Næste morgen kom den gamle konge med hele sin hofstat, og der var en gratuleren til langt op på dagen. Men først da de alle havde gjort deres komplimenter, indfandt den fremmede sig. Han var rejseklædt, havde sin stok i hånden og ranselen på ryggen. Johannes kastede sig i hans arme og bad ham dog ikke at drage bort men blive hos ham og dele hans lykke, hvis skaber han jo ene og alene var. Men han rystede med hovedet, smilede og sagde: »Nej, nu er min tid omme! Jeg har kun betalt en gammel gæld. Husker du natten i våbenhuset? Den døde du frelste fra at blive mishandlet? Jeg er dødningsbleg!«

Johannes studsede, ville tale til ham, men han var forsvundet.

Bryllupsfesten varede endnu en hel måned, og den gamle konge nød nu mange glade dage og frydede sig ved sine børns lykke. Snart red små hjerter knægte og hjerter damer ranke på hans knæ, og han lod dem lege med sit scepter og fortalte dem mange dejlige eventyr i de lange vinteraftener til selv hans eget eventyr var ude.